

342-597

BV-Đ

2004

PGS, TS. BÙI XUÂN ĐỨC

LỜI GIỚI THIỆU

ĐỔI MỚI, HOÀN THIỆN BỘ MÁY NHÀ NƯỚC

TRONG GIAI ĐOẠN HIỆN NAY

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
TRUNG TÂM THÔNG TIN THƯ VIỆN

VN-02/7652

**NHÀ XUẤT BẢN TƯ PHÁP
HÀ NỘI 2004**

MỤC LỤC

Lời giới thiệu

5

Phần I

NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG VỀ ĐỔI MỚI, HOÀN THIỆN BỘ MÁY NHÀ NƯỚC

I. KHOA HỌC LUẬT HIẾN PHÁP VIỆT NAM VỚI VIỆC XÂY DỰNG, ĐỔI MỚI, HOÀN THIỆN BỘ MÁY NHÀ NƯỚC

11

1. Khoa học luật Hiến pháp Việt Nam với quá trình
xây dựng bộ máy nhà nước qua các Hiến pháp

11

2. Khoa học luật Hiến pháp trước yêu cầu, nhiệm
vụ của việc đổi mới, hoàn thiện bộ máy nhà nước, xây
dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam

28

II. QUAN ĐIỂM TỔ CHỨC CƠ CHẾ QUYỀN LỰC NHÀ NƯỚC Ở NƯỚC TA VÀ SỰ THỂ HIỆN, PHÁT TRIỂN QUA CÁC HIẾN PHÁP

35

1. Quan điểm tổ chức cơ chế thực hiện quyền lực
nhà nước ở nước ta

35

2. Cơ chế quyền lực nhà nước theo Hiến pháp năm 1946

39

3. Sự phát triển của cơ chế quyền lực nhà nước của nước ta qua các Hiến pháp năm 1959, năm 1980 và năm 1992 67

III. NHỮNG ĐIỂM MỚI TRONG TỔ CHỨC BỘ MÁY NHÀ NƯỚC QUA HIẾN PHÁP NĂM 1992 VÀ NGHỊ QUYẾT SỬA ĐỔI, BỔ SUNG MỘT SỐ ĐIỀU CỦA HIẾN PHÁP NĂM 1992 77

1. Những điểm mới trong tổ chức bộ máy nhà nước qua Hiến pháp năm 1992 77

2. Đổi mới bộ máy nhà nước qua những sửa đổi, bổ sung một số điều của Hiến pháp năm 1992 91

IV. NHẬN THỨC VÀ VẬN DỤNG NGUYÊN TẮC TẬP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA TRONG ĐIỀU KIỆN HIỆN NAY 105

1. Nhận thức nguyên tắc tập quyền xã hội chủ nghĩa: tính nguyên tắc và tính đổi mới 105

2. Vận dụng nguyên tắc tập quyền xã hội chủ nghĩa trong điều kiện hiện nay: trước mắt tập trung vào việc hoàn thiện cơ chế phân công và phối hợp giữa các cơ quan nhà nước trong việc thực hiện các quyền lập pháp, hành pháp, tư pháp 113

V. ĐỔI MỚI BỘ MÁY NHÀ NƯỚC TRONG ĐIỀU KIỆN XÂY DỰNG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM 123

1. Hiến pháp năm 1992 (sửa đổi, bổ sung năm 2001) - những đổi mới bước đầu của bộ máy nhà nước theo hướng xây dựng nhà nước pháp quyền 123

2. Phương hướng đổi mới bộ máy nhà nước theo các yêu cầu xây dựng Nhà nước pháp quyền Việt Nam 125

VI. NỀN HÀNH CHÍNH NHÀ NƯỚC TRONG ĐIỀU KIỆN XÂY DỰNG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM 142

1. Nhà nước pháp quyền và vấn đề cải cách nền hành chính nhà nước 142

2. Những chuyển đổi bước đầu của nền hành chính nhà nước theo hướng Nhà nước pháp quyền 150

3. Phương hướng cải cách sâu rộng nền hành chính nhà nước trong điều kiện xây dựng Nhà nước pháp quyền giai đoạn hiện nay 174

Phần II

ĐỔI MỚI TỔ CHỨC, HOẠT ĐỘNG CỦA QUỐC HỘI

I. ĐỔI MỚI, HOÀN THIỆN CƠ CẤU TỔ CHỨC VÀ PHƯƠNG THỨC HOẠT ĐỘNG CỦA QUỐC HỘI 179

1. Về vị trí, vai trò, nhiệm vụ và quyền hạn của Quốc hội 179

2. Về hoàn thiện cơ cấu tổ chức của Quốc hội 190
3. Về hoàn thiện phương thức hoạt động của Quốc hội 207

II. QUYỀN GIÁM SÁT CỦA QUỐC HỘI ĐỐI VỚI VĂN BẢN PHÁP LUẬT 215

1. Quan niệm về quyền giám sát của Quốc hội đối với văn bản pháp luật 215
2. Những vấn đề đang đặt ra và phương hướng hoàn thiện 230

Phần III

THIẾT CHẾ CHỦ TỊCH NƯỚC

I. THIẾT CHẾ CHỦ TỊCH NƯỚC TRONG CƠ CHẾ QUYỀN LỰC NHÀ NƯỚC 239

II. THIẾT CHẾ CHỦ TỊCH NƯỚC QUA CÁC HIẾN PHÁP 243

1. Thiết chế Chủ tịch nước theo Hiến pháp năm 1946 243
2. Thiết chế Chủ tịch nước theo Hiến pháp năm 1959 250
3. Thiết chế Chủ tịch nước theo Hiến pháp năm 1980 253
4. Thiết chế Chủ tịch nước theo Hiến pháp năm 1992 254

III. THIẾT CHẾ CHỦ TỊCH NƯỚC TRONG CƠ CHẾ QUYỀN LỰC NHÀ NƯỚC ĐỔI MỚI 259

Phần IV

ĐỔI MỚI, HOÀN THIỆN CHÍNH PHỦ

I. CHÍNH PHỦ TRONG CƠ CHẾ QUYỀN LỰC NHÀ NƯỚC QUA CÁC HIẾN PHÁP 265

1. Chính phủ theo Hiến pháp năm 1946 266
2. Chính phủ theo Hiến pháp năm 1959 275
3. Chính phủ theo Hiến pháp năm 1980 278
4. Chính phủ theo Hiến pháp năm 1992 282

II. HOÀN THIỆN TỔ CHỨC VÀ HOẠT ĐỘNG CỦA CHÍNH PHỦ 288

1. Về vị trí, vai trò của Chính phủ trong cơ chế quyền lực nhà nước giai đoạn hiện nay 289
2. Về cách thức thành lập, thay đổi thành viên Chính phủ và tính đại biểu của thành viên Chính phủ 292
3. Về cơ cấu tổ chức và thành viên của Chính phủ 295
4. Về phân định chức trách tập thể, cá nhân và từng chức danh trong Chính phủ 299
5. Về cơ chế trách nhiệm của Chính phủ 306

III. HOÀN THIỆN CƠ CHẾ CHỊU TRÁCH NHIỆM CỦA CHÍNH PHỦ VÀ CÁC THÀNH VIÊN CHÍNH PHỦ 310

1. Trách nhiệm của Chính phủ trước Quốc hội/ Nghị viện	310
2. Trách nhiệm và cơ chế chịu trách nhiệm của Chính phủ nước ta: những vấn đề cần hoàn thiện	315
3. Hoàn thiện cơ chế chịu trách nhiệm của Chính phủ	323

Phần V

ĐỔI MỚI CHÍNH QUYỀN ĐỊA PHƯƠNG

I. QUAN ĐIỂM TỔNG THỂ VỀ ĐỔI MỚI MÔ HÌNH TỔ CHỨC CHÍNH QUYỀN ĐỊA PHƯƠNG Ở NƯỚC TA HIỆN NAY	327
---	-----

1. Thực trạng tổ chức bộ máy chính quyền địa phương: những bất cập cần khắc phục	328
2. Phương hướng đổi mới mô hình tổ chức chính quyền địa phương nước ta hiện nay	333

II. HỘI ĐỒNG NHÂN DÂN TRONG ĐIỀU KIỆN CÁCH BỘ MÁY NHÀ NƯỚC HIỆN NAY	345
--	-----

1. Đặt vấn đề	345
2. Một số nét về lịch sử Hội đồng nhân dân	348
3. Tính chất Hội đồng nhân dân	357

III. HOÀN THIỆN TỔ CHỨC VÀ HOẠT ĐỘNG CỦA ỦY BAN NHÂN DÂN	364
---	-----

1. Về cách thức thành lập Ủy ban nhân dân	365
2. Về cơ cấu thành phần và tổ chức của Ủy ban nhân dân	368
3. Về phân định chức trách giữa tập thể và cá nhân và giữa các cá nhân trong Ủy ban nhân dân	372
4. Về cơ chế chịu trách nhiệm của Ủy ban nhân dân	377
IV. ĐỔI MỚI MÔ HÌNH TỔ CHỨC CHÍNH QUYỀN ĐỊA PHƯƠNG ĐÔ THỊ	381
1. Một số nét lịch sử tổ chức chính quyền địa phương ở đô thị	383
2. Tổ chức chính quyền ở đô thị hiện hành - những bất cập và hạn chế	392
3. Phương hướng đổi mới mô hình tổ chức chính quyền địa phương ở đô thị trong giai đoạn hiện nay	395
V. ĐỔI MỚI TỔ CHỨC VÀ HOẠT ĐỘNG CỦA CHÍNH QUYỀN TỈNH	399
1. Tổ chức và hoạt động của chính quyền tỉnh trước yêu cầu đổi mới	399
2. Mô hình đổi mới tổ chức chính quyền tỉnh	409
VI. ĐỔI MỚI MÔ HÌNH TỔ CHỨC CHÍNH QUYỀN XÃ	418

1. Một số nét về lịch sử tổ chức chính quyền xã 419
2. Vấn đề đang đặt ra: giữa xã và làng, thôn, bản
nơi nào đích thực là cấp chính quyền cơ sở? 428
3. Quy mô xã và mô hình chính quyền xã mới 432

Phần VI.

GIÁM SÁT BỘ MÁY NHÀ NƯỚC

I. GIÁM SÁT CỦA MẶT TRẬN TỔ QUỐC, CÁC ĐOÀN THỂ NHÂN DÂN VÀ GIÁM SÁT TRỰC TIẾP CỦA NHÂN DÂN ĐỐI VỚI BỘ MÁY NHÀ NƯỚC 439

1. Giám sát của Mặt trận Tổ quốc, các đoàn thể nhân dân đối với bộ máy nhà nước 440

2. Giám sát trực tiếp của nhân dân đối với bộ máy nhà nước 449

3. Tăng cường hoạt động giám sát của Mặt trận Tổ quốc, các đoàn thể nhân dân và của nhân dân đối với bộ máy nhà nước 453

Danh mục tài liệu tham khảo 459